Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]

SECINĀJUMI,

sniegti 2025. gada 10. jūlijā [1]

Lieta C-483/23

D,

A,

B,

C,

T

pret

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

Comitato di Sicurezza Finanziaria,

Agenzia del Demanio

(*Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Ārpolitika – Ierobežojoši pasākumi pret Krievijas Federāciju par tās darbībām, kas grauj vai apdraud Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti un neatkarību – Regula (ES) Nr. 269/2014 – Trasta līdzekļu vai saimniecisko resursu iesaldēšana – Ārzonas jurisdikcijā dibināta trasta atzīšana – Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā minētā trasta dibinātājs – Trasta īpašumā, valdījumā un turējumā esošie līdzekļi un saimnieciskie resursi – Trasta kontrole pār līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem – Trasta saistība ar personu, pret kuru vērstas sankcijas

1. Šis prejudiciālais nolēmums attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem – līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanu –, kurus Eiropas Savienība noteikusi pret Krievijas Federāciju ar mērķi vērsties pret darbībām, kas grauj vai apdraud Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti un neatkarību.

[1] Oriģinālvaloda – spāņu.

2. Būtībā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai iesaldēšanas pasākumus var piemērot arī aktīviem vai saimnieciskajiem resursiem, kurus trasta fondā [2] ieguldījusi persona (trasta dibinātājs), kuras vārds iekļauts Regulas (ES) Nr. 269/2014 I pielikuma sarakstā [3].

3. Tiesai jālemj par to, cik lielā mērā trasts var tikt izmantots kā līdzeklis, lai apietu ierobežojošo pasākumu piemērošanu. Sniedzot atbildi, jāņem vērā trasta kā juridiskā veidojuma sarežģītība un elastība, kā arī tas, ka šo veidojumu savās tiesību sistēmās ir atzinušas tikai dažas, nevis visas dalībvalstis.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Starptautiskās tiesības. 1985. gada 1. jūlijā Hāgā pieņemtā Konvencija par trastiem piemērojamo likumu un to atzīšanu [4]

4. Saskaņā ar tās 2. pantu:

"Šīs konvencijas mērķiem termins "trasts" attiecas uz tiesiskajām attiecībām, ko *inter vivos* vai nāves gadījumam izveido persona, dibinātājs, nododot aktīvus trasta pārvaldnieka [*trustee*] pārvaldīšanā par labu labuma guvējam [*beneficiary*] vai konkrētam mērķim". [Šeit un turpmāk neoficiāls tulkojums.]

Trastam ir šādas iezīmes:

a) trasta aktīvi veido atsevišķu fondu un nav trasta pārvaldnieka personīgā īpašuma daļa;

b) īpašumtiesības uz trasta aktīviem ir reģistrētas uz trasta pārvaldnieka vārda vai uz citas personas vārda trasta pārvaldnieka uzdevumā;

c) trasta pārvaldniekam ir pilnvaras un pienākums, par kura izpildi viņš ir atbildīgs, pārvaldīt, apsaimniekot vai rīkoties ar aktīviem saskaņā ar trasta noteikumiem un likumā paredzētajiem īpašajiem pienākumiem.

Tas, ka dibinātājs saglabā noteiktas prerogatīvas vai ka pārvaldniekam kā labuma guvējam ir noteiktas tiesības, ne vienmēr ir pretrunā trasta pastāvēšanai".

[2] Lietošu angļu valodā lietoto jēdzienu "trasts" (*trust*), nevis citus, kas attiecas uz līdzīgiem, bet ne vienmēr identiskiem veidojumiem (piemēram, pilnvarotām personām (*fideicomisos*)).

[3] Padomes Regula (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 6. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kuri izdarīti ar Padomes 2014. gada 12. maija Regulu (ES) Nr. 476/2014 (OV 2014, L 137, 1. lpp.) un kas piemērota ar Īstenošanas regulu (ES) 2022/336 (2022. gada 28. februāris) (OV 2022, L 58, 1. lpp.). Trasta dibinātājs I pielikuma sarakstā tika iekļauts saskaņā ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2022/337 (2022. gada 28. februāris), ar ko groza Lēmumu 2014/145/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 59, 1. lpp.), un Īstenošanas regulu 2022/336.

[4] Turpmāk tekstā – "1985. gada Hāgas konvencija". Angļu valodas versija pieejama tīmekļvietnē: https://assets.hcch.net/docs/8618ed48-e52f-4d5c-93c1-56d58a610cf5.pdf.

5. Konvencijas 6. panta pirmajā daļā noteikts:

"Trastam piemērojams dibinātāja izvēlētais likums. Izvēlei jābūt skaidri izteiktai vai arī jāizriet no trasta dibināšanas akta noteikumiem vai no dokumenta, ar kuru apliecināta trasta esamība, attiecīgā gadījumā interpretējot šos noteikumus, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus."

6. Tās 11. pantā noteikts:

"Par trastu atzīst jebkuru trastu, kas izveidots saskaņā ar iepriekšējā nodaļā minētajiem tiesību aktiem.

Šāda atzīšana nozīmē vismaz to, ka trasta aktīvi tiek nošķirti no pārvaldnieka personīgās mantas un ka pārvaldnieks var rīkoties kā prasītājs vai atbildētājs, kā arī ierasties pie notāra vai jebkuras citas personas, kas pilda valsts funkcijas.

Ciktāl to prasa vai paredz trastam piemērojamie tiesību akti, šī atzīšana īpaši nozīmē, ka:

a) trasta pārvaldnieka personiskie kreditori nevar vērst piedziņu uz trasta aktīviem;

b) trasta aktīvi nav daļa no trasta pārvaldnieka mantas viņa maksātnespējas vai bankrota gadījumā;

c) trasta aktīvi ir nošķirti no laulāto kopīgās mantas un neietilpst trasta pārvaldnieka mantojuma masā;

d) trasta aktīvus var atgūt gadījumā, ja pārvaldnieks, neievērojot ar trastu saistītos pienākumus, ir sajaucis trasta aktīvus ar saviem personīgajiem aktīviem vai ir tos nodevis citām personām. Tomēr trešo personu, kuru valdījumā atrodas trasta aktīvi, tiesības un pienākumus nosaka tās valsts tiesību normas, kuras piemērojamas saskaņā ar tiesas atrašanās vietas kolīziju normām."

B. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 269/2014

7. Regulas 1. pantā noteikts:

"Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

d) "saimnieciskie resursi" ir visdažādākie materiālie vai nemateriālie, kustamie vai nekustamie aktīvi, kas nav līdzekļi, bet ko var izmantot, lai iegūtu līdzekļus, preces vai pakalpojumus;

e) "saimniecisko resursu iesaldēšana" ir liegums izmantot saimnieciskos resursus, lai iegūtu līdzekļus, preces vai pakalpojumus, tostarp – bet ne tikai – pārdodot, iznomājot vai ieķīlājot šos saimnieciskos resursus;

f) "līdzekļu iesaldēšana" ir liegums jebkādai līdzekļu kustībai, pārvedumiem, grozījumiem, izmantošanai, piekļuvei tiem vai rīcībai ar tiem, kuras rezultātā jebkādā veidā varētu mainīties to apjoms, summa, atrašanās vieta, īpašnieks, valdītājs, raksturīgās iezīmes vai galamērķis, vai rastos jebkādas citas izmaiņas, kas varētu darīt iespējamu līdzekļu izmantošanu, tostarp vērtspapīru portfeļa pārvaldību;

g) "līdzekļi" ir jebkāda veida finanšu aktīvi un ieguvumi, tostarp, bet ne tikai:

[..]."

8. Regulas 2. pantā [5] noteikts:

"1. Iesaldē visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir jebkuru I pielikumā uzskaitītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru, vai ar tām saistītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā.

2. Netiek tieši vai netieši darīti pieejami līdzekļi vai saimnieciskie resursi I pielikumā uzskaitītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām, vai ar tām saistītām fiziskajām vai juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām vai to labā."

9. Regulas 9. pants noteic:

"Aizliegts apzināti un tīši piedalīties darbībās, kuru mērķis vai sekas ir apiet 2. pantā minētos pasākumus."

2. Īstenošanas regula 2022/336

10. Saskaņā ar šīs regulas 1. pantu tās "pielikumā uzskaitītās personas un vienību pievieno sarakstam, kas izklāstīts Regulas (ES) Nr. 269/2014 I pielikumā".

3. Direktīva (ES) 2015/849 [6]

11. Direktīvas 3. pantā noteikts:

"Šajā direktīvā izmanto šādas definīcijas:

[..]

6) "faktiskais īpašnieks" ir jebkura(-as) fiziska(-as) persona(-as), kurai(-ām) faktiski pieder klients vai kura(-as) šo klientu kontrolē, un/vai fiziska(-as) persona(-as), kuras vārdā darījums vai darbība tiek veikta, un ir vismaz:

[..]

[5] Redakcija ar grozījumiem, kuri izdarīti ar Regulu Nr. 476/2014.

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV 2015, L 141, 73. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 18. decembra Direktīvu (ES) 2019/2177 (OV 2019, L 334, 155. lpp.).

b) attiecībā uz trastiem [visas šādas personas]:

i) dibinātājs;

ii) pilnvarotais(-ie);

iii) pārraudzītājs (ja tāds ir);

iv) labuma guvēji, vai – ja vēl nav noteiktas fiziskas personas, kas ir labuma guvējas no juridiska veidojuma vai juridiskas vienības –, personu grupa, kuru interesēs ir izveidots vai darbojas juridisks veidojums vai juridiska vienība;

v) jebkura cita fiziskā persona, kas faktiski īsteno kontroli pār trastu, izmantojot tiešas vai netiešas īpašumtiesības vai citus līdzekļus;

c) attiecībā uz juridiskām vienībām, tādām kā fondi, un juridiskiem veidojumiem, kas ir līdzīgi trastiem, – fiziskā(-ās) persona(-as), kura(-as) ieņem amatu(-us), kas ir līdzvērtīgs(-i) vai līdzīgs(-i) b) punktā minētajiem;

[..]."

C. Itālijas tiesības

1. Leģislatīvais dekrēts Nr. 109/2007[7]

12. Ar 3. pantu tika izveidota *Comitato di Sicurezza Finanziaria* (Finanšu drošības komiteja, Itālija), kas ir *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ekonomikas un finanšu ministrija, Itālija) struktūrvienība un kas pieņem Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un Ekonomikas un finanšu ministrijas noteiktos līdzekļu iesaldēšanas pasākumus.

13. Leģislatīvā dekrēta 5. pantā noteikts liegums pārvest, atsavināt vai izmantot iesaldētos līdzekļus, kā arī liegums tieši vai netieši nodot līdzekļus vai saimnieciskos resursus norādītajām struktūrām vai to labā.

[7] Decreto legislativo 22 giugno 2007, n. 109 – Misure per prevenire, contrastare e reprimere il finanziamento del terrorismo e l'attività dei Paesi che minacciano la pace e la sicurezza internazionale, in attuazione della direttiva 2005/60/CE (2007. gada 22. jūnija Leģislatīvais dekrēts Nr. 109/2007 par pasākumiem, kuru mērķis ir novērst, apkarot un apspiest terorisma finansēšanu un to valstu rīcību, kuras apdraud mieru un starptautisko drošību, īstenojot Direktīvu 2005/60/EK; 2007. gada 26. jūlija GURI Nr. 172).

2. Leģislatīvais dekrēts Nr. 90/2017[8]

14. Atbilstoši iesniedzējtiesas nolēmuma formulējumam 2. panta 1. punkts, ar ko groza Leģislatīvā dekrēta Nr. 231/2007 22. panta 5. punktu, paredz:

"Saskaņā ar 1989. gada 16. oktobra Likumu Nr. 364 tieši izveidotu trastu pārvaldniekiem (*trustees*), kā arī personām, kuras īsteno līdzvērtīgas tiesības, pilnvaras un funkcijas līdzīgos juridiskos veidojumos, ciktāl tie dzīvo vai ir reģistrēti Itālijas Republikas teritorijā, ir pienākums iegūt un glabāt atbilstošu, precīzu un atjauninātu informāciju par trastu vai līdzīgu juridisku veidojumu faktiskajiem īpašniekiem, ar to saprotot informāciju par trasta dibinātāju vai dibinātājiem, trasta pārvaldnieku vai pārvaldniekiem, pārraudzītāju vai pārraudzītājiem, vai citu personu pārvaldnieka vārdā, ja tāda ir, labuma guvēju vai labuma guvēju grupām, kā arī citām fiziskām personām, kuras īsteno kontroli pār trastu vai līdzīgu veidojumu, un jebkuru citu fizisku personu, kas galīgajā instancē īsteno kontroli pār trastam vai līdzīgam veidojumam nodotajiem aktīviem – gan tieši, gan netieši, gan izmantojot citus līdzekļus."

3. Likums 364/1989[9]

15. Ar šo likumu Itālija ratificēja 1985. gada Hāgas konvenciju.

II. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

16. Tādu trastu kā šajā lietā aplūkotais struktūra un izmaiņas tajā nav publiski pieejamas, jo šādi trasti netiek reģistrēti publiskā reģistrā. Tāpēc šajā lietā faktiskie apstākļi jāvērtē, balstoties uz iesniedzējtiesas sniegto izklāstu, attiecīgā gadījumā to papildinot ar informāciju, kas izriet no lietas materiāliem un no Itālijas iestāžu veiktās izmeklēšanas.

17. Neskarot galīgo pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, Tiesai savi secinājumi jābalsta uz šādi konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem.

18. Prasītājas sabiedrības B, A, C un D veic komercdarbību Itālijā, kur atrodas to juridiskā adrese[10]. To kapitāls pieder Bermudu salās reģistrētai sabiedrībai[11], kuras aktīvi savukārt nodoti trastā, kuru izveidojusi fiziska persona (trasta dibinātājs)[12].

[8] Decreto legislativo 25 maggio 2017, n. 90 – Attuazione della direttiva (UE) 2015/849 relativa alla prevenzione dell'uso dell'sistema finanziario a scopo di riciclaggio dei proventi di attività criminose e di finanziamento del terrorismo e recante modifica delle direttive 2005/60/CE e 2006/70/CE e attuazione del regolamento (UE) n. 2015/847 riguardante i dati informativi che accompagnano i trasferimenti di fondi e che abroga il regolamento (CE) n. 1781/2006 (2017. gada 25. maija Leģislatīvais Dekrēts Nr. 90, ar ko īsteno Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/70/EK, un ar ko groza [Eiropas Parlamenta un Padomes] Regulu (ES) 2015/847 par līdzekļu pārvedumiem pievienoto informāciju un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1781/2006] (2017. gada 19. jūnija GURI Nr. 140 kārtējais pielikums Nr. 28).

[9] Legge 16 ottobre 1989, n. 364 – Ratifica ed esecuzione della convenzione sulla legge applicabile ai trusts e sul loro riconoscimento, adottata a L'Aja il 1° luglio 1985 (1989. gada 16. oktobra Likums Nr. 364 – 1985. gada 1. jūlijā Hāgā pieņemtās konvencijas par trastiem piemērojamo likumu un to atzīšanu ratifikācija un izpilde; 1989. gada 8. novembra GURI Nr. 261 kārtējais pielikums Nr. 84).

[10] Sabiedrības B un A kopā ar Kiprā reģistrētu sabiedrību N ir greznu savrupmāju īpašnieces Arzakenā, Smaragda krastā, Sardīnijā. Sabiedrība C nodarbojas ar automašīnu iznomāšanu, savukārt sabiedrība D sniedz tūrisma pakalpojumus. Līdz iesaldēšanas pasākuma piemērošanai minētās savrupmājas regulāri tika izīrētas tikai trasta dibinātājam.

[11] To savos rakstveida apsvērumos (1. punkts) atzīst prasītājas sabiedrības: mātesuzņēmums ar juridisko adresi Bermudu salās ir visu četru sabiedrību kapitāla daļu īpašnieks.

[12] Arī "*settlor*" (dibinātājs). Attiecībā uz trasta dibinātāja saikni ar mātesuzņēmumam nodotajiem aktīviem skat. šo secinājumu 51.–54. punktu.

19. Trasts izveidots ar 2007. gada 18. jūlija aktu. To reglamentē Bermudu salu – Apvienotās Karalistes aizjūras teritorijas – tiesību akti. Trasta struktūrā paredzēts pārvaldnieks (*trustee*) [13] (sākotnēji – sabiedrība H, vēlāk sabiedrība T) [14], kā arī pārraudzītājs, kas ir trešā persona – fiziska persona [15]. Laika gaitā šo amatu ieņēmēji vairākkārt mainījušies. Sabiedrības H, kas līdz 2021. gada 1. aprīlim pildīja trasta pārvaldnieka pienākumus, ģenerāldirektors kopš 2014. gada bija arī trasta pārraudzītājs. Pirms tam pārraudzītājs bija persona, kurai trasta dibinātājs pilnībā uzticējās [16].

20. Trasta labuma guvēji sākotnēji bija trasta dibinātājs un viņa radinieki. No trasta izveides līdz 2014. gadam kā labuma guvēji bija norādīti arī trasta pārvaldnieks un pārraudzītājs. Pēc tam, kad Savienība Krimas aneksijas dēļ noteica sankcijas pret Krieviju, 2014. gada 28. decembrī tika grozīts trasta dibināšanas akts. Par labuma guvējiem joprojām bija norādīts trasta dibinātājs un divi viņa ģimenes locekļi. Tika paredzēts, ka pārraudzītājs pēc saviem ieskatiem var atcelt un aizstāt pārvaldnieku, ka dibinātājs var pievienot citus pārraudzītājus un ka pārvaldnieks ar pārraudzītāja piekrišanu var pievienot labuma guvējus, taču tikai tad, ja tie ir personas, uz kurām neattiecas Savienības noteiktās sankcijas.

21. Atbilstoši 2017. gada 19. decembra aktam pārvaldnieks un pārraudzītājs [17] noteica, ka personas, kurām Savienība bija piemērojusi sankcijas, jāuzskata par no trasta izslēgtām personām. Tādēļ trasta dibinātāja māsa un māsasdēls vairs netika atzīti par trasta labuma guvējiem.

22. 2019. gada 19. jūnijā par trasta pārraudzītāju tika iecelts Šveicē reģistrētās trasta sabiedrības (sabiedrība T) ģenerāldirektors, savukārt 2021. gada 1. aprīlī viņš tika iecelts par pārvaldnieku.

23. Trasta dibinātājs tika izslēgts no labuma guvēju loka ar 2022. gada 7. februāra aktu – divdesmit vienu dienu pirms viņa vārda iekļaušanas Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā saskaņā ar Lēmumu (KĀDP) 2022/337 un Īstenošanas regulu 2022/336.

24. Pēc 2022. gada 7. februārī veiktajiem trasta grozījumiem, ar kuriem dibinātājs tika izslēgts no labuma guvēju loka, sākotnējais pārraudzītājs kļuva par vienīgo labuma guvēju. Pašlaik Itālijas valdība nevar precīzi noteikt trasta labuma guvējus. Tiesas sēdē prasītāju sabiedrību advokāti norādīja, ka tās esot labdarības organizācijas.

25. Sabiedrībām B, A, C un D bija konti kādas bankas filiālē Milānā. Laikposmā no 2013. gada 17. aprīļa līdz 2017. gada 7. jūnijam šīs sabiedrības norādīja bankai, ka to faktiskais īpašnieks ir trasta dibinātājs.

26. 2022. gada 14. martā Ekonomikas un finanšu ministrijas Finanšu drošības komiteja informēja sabiedrības B, A, C un D, ka, pamatojoties uz Regulas Nr. 269/2014 2. pantu un Leģislatīvo dekrētu Nr. 109/2007, tika pieņemts lēmums iesaldēt tām piederošās kapitāla daļas un aktīvus, jo tos "var netieši attiecināt [uz trasta dibinātāju]".

[13] Lietoju šo terminu un nevis "pilnvarotā persona" (*fideicomisario*). Kā paskaidrošu turpmāk, pārvaldnieks pārvalda un apsaimnieko trasta fondā ieguldītos aktīvus saskaņā ar trasta dibināšanas aktā paredzētajiem noteikumiem un nodod ieguldītos aktīvus labuma guvējiem pēc trasta darbības izbeigšanas vai saskaņā ar tā noteikumiem.

[14] Saskaņā ar Itālijas valdības rakstveida apsvērumiem (4. un10. punkts) trasta pārvaldnieka pienākumus līdz 2021. gada 1. aprīlim pildīja sabiedrība H, bet sākot no šī datuma – sabiedrība T.

[15] Pārraudzītāja uzdevums ir nodrošināt trasta paredzētās programmas pareizu izpildi.

[16] No 2006. līdz 2013. gadam šī persona bija izpilddirektors kādā Krievijas sabiedrībā, kas pieder trasta dibinātājam un darbojas tērauda un kalnrūpniecības nozarē. No 2013. gada viņš ir izpilddirektors citā Krievijas sabiedrībā, kas kontrolē sabiedrības, kurās galvenie akcionāri ir trasta dibinātājs un viņa ģimenes locekļi.

[17] No 2014. gada līdz 2021. gadam pārraudzītāja pienākumus pildīja kāda cita persona, kurai trasta dibinātājs uzticējās.

27. 2022. gada 11. maijā sabiedrības B, A, C un D, kā arī sabiedrība T (trasta pārvaldnieks) apstrīdēja pieņemto iesaldēšanas pasākumu *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija).

28. Šajā lietā, ko izskata šī tiesa:

– prasītājas sabiedrības būtībā apgalvo, ka iesaldētie aktīvi neietilpst Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā norādītās personas, proti, trasta dibinātāja, ietekmes sfērā. Ar mātesuzņēmuma ieguldījumu trastā tā tika nošķirta no trasta dibinātāja mantas. Saskaņā ar dibināšanas aktu un piemērojamajiem tiesību aktiem trasta dibinātājam nav piešķirtas nekādas (ne tiešas, ne netiešas) pārvaldīšanas vai kontroles pilnvaras, un viņš vairs nevar īstenot savu ietekmi.

– Savukārt Itālijas iestādes norāda, ka ieguldījums trastā, kas nerada īpašumtiesību pāreju, nenozīmē pilnīgu saites saraušanu starp dibinātāju un nodotajiem aktīviem. Tās arī atsaucas uz Direktīvu 2015/849, kuras 3. panta 6. punkta b) apakšpunkta i) ievilkumā trasta dibinātāji ir iekļauti "faktisko īpašnieku" kategorijā. Tās arī norāda, ka, lai gan dibinātājs vairs nav trasta labuma guvējs, aktīvi var "pāriet atpakaļ" viņa īpašumā vai nonākt viņa rīcībā, ja tie netika galīgi nodoti labuma guvējiem (piemēram, gadījumā, ja labuma guvēji atsakās no tiem vai ja trasta darbība tiek izbeigta pirms termiņa).

29. Šajos apstākļos *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas [Nr. 269/2014] 2. panta 1. [punkts] jāinterpretē tādējādi, ka iesaldēšanas pasākums var tikt noteikts arī attiecībā uz aktīviem vai resursiem, kurus pilnvarotajai personai (trastā)nodevis trasta dibinātājs, kas ir minēts regulas I pielikumā (norādītā jeb uzskaitītā persona) un kas jāuzskata par subjektu, kura īpašumā ir aktīvs vai resursi?

2) Ja atbilde ir noliedzoša: vai Regulas [Nr. 269/2014] 2. panta 1. [punkts] jāinterpretē tādējādi, ka iesaldēšanas pasākums var tikt noteikts arī attiecībā uz aktīviem vai resursiem, kurus pilnvarotai personai (trastā) nodevis trasta dibinātājs, kas ir minēts regulas I pielikumā (sarakstā norādītā jeb uzskaitītā persona) un kas jāuzskata par subjektu, kas saistīts ar personu, kuras īpašumā ir aktīvs vai resursi?

3) Ja atbilde ir noliedzoša: vai Regulas [Nr. 269/2014] 2. panta 1. [punkts] jāinterpretē tādējādi, ka iesaldēšanas pasākums var tikt noteikts arī attiecībā uz aktīviem vai resursiem, kurus pilnvarotai personai (trastā) nodevis trasta dibinātājs, kas minēts regulas I pielikumā (sarakstā norādītā jeb uzskaitītā persona) un kas jāuzskata par subjektu, kura pārziņā ir aktīvi vai resursi?"

III. Tiesvedība Tiesā

30. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika reģistrēts 2023. gada 26. jūlijā.

31. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītājas sabiedrības, Beļģijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes un Somijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

32. 2025. gada 8. maija tiesas sēdē piedalījās prasītājas sabiedrības, Beļģijas, Vācijas un Itālijas valdības un Komisija.

IV. Izvērtējums

33. Pirms tiks sniegta atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem [18], manuprāt, lai labāk izprastu strīdu, ir lietderīgi īsumā aplūkot trasta veidojumu, kā arī normas, kas reglamentē trastus, kuri izveidoti saskaņā ar Bermudu salu tiesībām.

A. Vispārīgi apsvērumi par trastu

34. Trasts ir anglosakšu tiesību sistēmas valstīs attīstījies juridisks veidojums, kura aprises ne vienmēr ir viegli noteikt un kura atzīšana citās valstīs rada domstarpības [19].

35. Savienības tiesībās nav īpaša tiesiska regulējuma attiecībā uz trastiem. Tomēr Tiesa tiem pievērsusies lietās, kas saistītas ar nodokļiem un iekšējo tirgu. Spriedumā *Trustees of the P Panayi Accumulation & Maintenance Settlements* [20] Tiesa minēja šādas trīs trasta iezīmes:

– anglosakšu tiesību sistēmas valstīs jēdziens *trust* principā attiecas uz trīspusēju darījumu, ar kuru trasta dibinātājs nodod aktīvus personai – pārvaldniekam (*trustee*) –, lai tas tos pārvaldītu atbilstoši trasta dibināšanas aktā paredzētajiem noteikumiem par labu trešai personai – labuma guvējam.

– Īpašumtiesības uz trastu aktīviem sadalītas starp juridiskajām īpašumtiesībām un ekonomiskajām īpašumtiesībām ("*legal ownership and economic ownership*"), kas attiecīgi pieder pārvaldniekam un labuma guvējam.

– Kaut arī trasts ir atzīts likumā un rada tiesiskas sekas, tam nav juridiskas personas statusa, un tas darbojas ar pārvaldnieka starpniecību. Trasta aktīvi neietilpst pārvaldnieka īpašumā; pārvaldniekam tie jāpārvalda "kā atsevišķs īpašums, nodalīti no viņa paša īpašuma". Pārvaldnieka galvenais pienākums ir ievērot trasta dibināšanas aktā paredzētos noteikumus un pienākumus, kā arī tiesības kopumā.

36. Šis trasta raksturojums [21] būtībā atbilst iepriekš minētajai definīcijai, kas sniegta 1985. gada Hāgas konvencijas 2. pantā.

37. 1985. gada Hāgas konvencijas 2. pantā lietotais trasta jēdziens ir plašs [22], un tas izstrādāts tādējādi, lai aptvertu anglosakšu tiesību sistēmas trastus un līdzīgus veidojumus civiltiesību sistēmu valstīs [23], piemēram, pilnvarotas personas (*fideicomiso*), pilnvarojuma vienošanos

[18] Itālijas valdība rakstveida apsvērumos izvirzījusi iebildi par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību, pamatojoties uz LESD 275. pantu. Tomēr tiesas sēdē tā nepārprotami atsauca iebildi par nepieņemamību, ņemot vērā Tiesas judikatūru, kas izstrādāta 2024. gada 10. septembra spriedumā *Neves 77 Solutions* (C-351/22, EU:C:2024:723, 39. punkts).

[19] Hayton, David, "Trust in Private International Law", *Recueils de cours, Académie de droit international*, 2013, 9.–98. lpp.; Hayton, D. u.c. (red.), *Principles of European Trust Law*, Kluwer, 1999; Noseda, F., "Unpacking the trust concept: closing the common law-civil law gap", *Trust & Trustees*, 2024, 1.–9. lpp.

[20] Spriedums, 2017. gada 14. septembris (C-646/15, EU:C:2017:682), 3.–5. punkts.

[21] Eiropas privāttiesību principi, definīcijas un paraugnoteikumi. Kopīgo pamatnostādņu projekta (*Draft Common Frame of Reference, DCFR*) X.–1:201. pantā sniegta šāda definīcija: "Trasts ir tiesiskas attiecības, kurās trasta pārvaldniekam ir pienākums pārvaldīt vai rīkoties ar vienu vai vairākiem aktīviem (trasta līdzekļiem) saskaņā ar šo tiesisko attiecību regulējošiem noteikumiem (trasta noteikumiem) labuma guvēja vai sabiedrības interesēs."

[22] Tomēr 1985. gada Hāgas konvencijas 3. pants paredz tās piemērošanu tikai attiecībā uz brīvprātīgi izveidotiem trastiem, kuru pastāvēšanu apliecina rakstveida akti.

[23] Von Overbeck, A. E., "Rapport explicatif sur la Convention de La Haye de 1985 relative au trust" (paskaidrojošs ziņojums), no: *Actes et documents de la Quinzième session* (1984), II sēj., *Trust – loi applicable et reconnaissance*, Hāga, Imprimerie Nationale, 1985, 370.–415. lpp.

(*fiducia*) vai vācu *treuhand*. Tādējādi anglosakšu tiesību sistēmas valstis panāca trastu atzīšanu valstīs, kuru civiltiesību sistēmās trasts nepastāvēja, savukārt civiltiesību sistēmas valstis – savu līdzīgu veidojumu atzīšanu anglosakšu tiesību sistēmas valstīs [24].

38. Hāgas 1985. gada konvencija stājās spēkā 1992. gada janvārī, un tikai trīspadsmit valstis un aizjūras teritorijas ir tās līgumslēdzējas puses [25].

39. Trasts ietver "atsevišķu līdzekļu" [26] nošķiršanu no aktīvu turētāju mantas, īstenojot tā izveidotāja (dibinātāja) gribas autonomiju. Šie atsevišķie līdzekļi, kurus pārvalda trasta pārvaldnieki, principā ir pasargāti no dibinātāju, pārvaldnieku un labuma guvēju kreditoriem, izņemot dažus izņēmumus [27].

40. Trasts paredz īpašumtiesību, pārvaldības funkciju un ekonomiskā labuma nošķiršanu attiecībā uz konkrētiem aktīviem. Tādējādi trasts nodrošina iespēju nošķirt īpašumtiesības, īpašuma izmantošanu un mantisko atbildību [28].

41. Trasti šo iezīmju dēļ (to koncepcijas pragmatisms, atsevišķu līdzekļu statuss, imunitāte pret kreditoriem, elastīgums to izveidē un iespējamā konfidencialitāte) tikuši izmantoti gan likumīgu mērķu sasniegšanai [29], gan nodokļu apiešanai, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai starptautisko sankciju apiešanai [30].

42. Dažus trastus var kvalificēt kā fiktīvus ("*sham trust*"), ja to izveidē iesaistītās personas apzināti cenšas radīt maldinošu iespaidu trešām personām, slēpjot to, ka trasta dibinātājs faktiski joprojām saglabā īpašumtiesības uz trastā ieguldītajiem aktīviem.

[24] Hāgas 1985. gada konvencijas mērķis bija nevis ieviest trasta jēdzienu valstīs, kurās tas nepastāvēja, bet tikai veicināt tā atzīšanu.

[25] Konvencijas līgumslēdzējas puses ir piecas Savienības dalībvalstis (Kipra, Itālija, Luksemburga, Malta un Nīderlande). Francija ir parakstījusi Konvenciju, bet to nav ratificējusi, savukārt Savienība nav minētās konvencijas līgumslēdzēja puse. Apvienotā Karaliste un Bermudu salas gan ir līgumslēdzējas puses, jo tās ir Karalistes aizjūras teritorija. Papildus valstīm, kurās piemērojama anglosakšu tiesību sistēma (Austrālija, Kanāda un Amerikas Savienotās Valstis, kas minēto konvenciju ir parakstījušas, bet vēl nav ratificējušas), šīs Konvencijas līgumslēdzējas puses ir arī valstis vai mikrovalstis, kas darbojas kā finanšu centri (Lihtenšteina, Monako, Panama, Sanmarīno un Šveice). Līgumslēdzējas valstis, kurās piemēro Konvenciju, var atrast tīmekļvietnē: https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=59.

[26] Šis jēdziens lietots 1985. gada Hāgas konvencijas 2. pantā.

[27] Aktīvs nav pakļauts nedz dibinātāja, nedz pārvaldnieka, nedz labuma guvēja personisko kreditoru prasībām. Labuma guvēja kreditori var vērst piedziņu tikai uz viņa tiesībām pret trastu, un arī tikai tad, ja tas nav nedz diskrecionārs, nedz aizsargājošs trasts, nedz arī trasts ar ierobežotu piekļuvi līdzekļiem (*discretionary*, *protective* vai *spendthrift* trust). Atsevišķu aktīvu pārvaldību, proti, attiecības starp dibinātāju, pārvaldnieku un labuma guvēju, reglamentē normas, kas būtībā līdzinās tām, kuras piemērojamas pilnvarojuma, komisijas un aģentūras līgumiem.

[28] Skat. Hansmann, H., un Mattei, U., "The Functions of Trust Law: A Comparative Legal and Economic Analysis", *New York University Law Review*, 73. sēj., 1998, 434. lpp.

[29] Nodot aktīvu pārvaldību trešai personai ar mērķi organizēt mantošanas procesu; aizsargāt nepilngadīgo, konkrētu ģimenes locekļu vai neaizsargātu pieaugušo aktīvus; kolektīvi pārvaldīt aktīvus kapitālsabiedrību grupas interesēs; finansēt labdarības projektu, izmantojot starpnieku, kas atbildīgs par līdzekļu piesaisti; un veikt ieguldījumus ar nolūku segt izdevumus nākotnē (piemēram, izglītības vai pensijas izmaksas). Skat. *FATF* un *Egmont Group*, *Ocultación de la identidad de los beneficiarios finales*, 2018. gada jūlijs, pieejams https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/translations/reports/SPANISH-FATF-Egmont-Concealment-Beneficial-Ownership.pdf.

[30] Skat. Finanšu darījumu darba grupas (*FATF*) darbus un it īpaši *FATF*, *Guidance on beneficial ownership and transparency of other legal structures*, Parīze, 2024, pieejams tīmekļvietnē: https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/translations/reports/Spanish-Guidance%20on%20Beneficial%20Ownership%20and%20Transparency%20of%20Legal%20Arrangements.pdf.coredownload.inline.pdf.

43. Šī veidojuma ļaunprātīgas izmantošanas risks ir lielāks gadījumos, kad trasti dibināti noteiktās jurisdikcijās saskaņā ar kādas trešās valsts tiesību aktiem [31], kuri jāatzīst saskaņā ar 1985. gada Hāgas konvenciju [32]. Šāda veida trastiem raksturīgās iezīmes tiek "pielāgotas" dibinātāja vajadzībām un vēlmēm [33].

44. Trastu ļaunprātīgas izmantošanas dēļ tie ir iekļauti Direktīvā 2015/849, kas paredz pasākumus finanšu sistēmas aizsardzībai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu. Tās 3. panta 6. punktā kā aktīvu "faktiskie īpašnieki" ir iekļautas visas trastā iesaistītās (dibinātājs, pārvaldnieks, pārraudzītājs, labuma guvējs), kā arī jebkura cita fiziskā persona, kas faktiski īsteno galējo kontroli pār trastu, izmantojot tiešas vai netiešas īpašumtiesības vai citus līdzekļus.

45. Dažādi pētījumi saistībā ar Regulā Nr. 269/2014 noteiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem apstiprinājuši, ka šīs regulas I pielikuma sarakstā iekļautās personas izmanto trastus, lai apietu šo pasākumu piemērošanu [34]. Vismaz vienā no šādiem gadījumiem Vispārējā tiesa pasludinājusi 2024. gada 8. maija spriedumu [35].

B. Trasts Bermudu salu tiesībās

46. Pamatlieta ir cieši saistīta ar to, ka Itālija, pamatojoties uz 1985. gada Hāgas konvenciju, atzina trastu, kas dibināts saskaņā ar Bermudu salu tiesībām. Tāpēc šim trastam piemērojamas Bermudu salu materiālās tiesību normas.

47. Bermudu salu regulējums par trastiem balstīts uz Anglijas tiesību aktiem un ietverts īpašos tiesību aktos: 1989. gada *Trust (Special Provisions) Act* un 1975. gada *Trustee Act*, kas tika vairākkārt grozīti, kā arī 2011. gada *Trust (Regulation of Trust Business) Act* un 2002. gada *Exemption Order* [36].

48. Saskaņā ar 1989. gada *Trust (Special Provision) Act* 2. iedaļas 2. apakšiedaļu Bermudu salās dibināta trasta raksturīgās iezīmes ir šādas:

– trasta aktīvi veido atsevišķu fondu un nav trasta pārvaldnieka personīgā īpašuma daļa;

– īpašumtiesības uz trasta aktīviem tiek noteiktas pārvaldnieka vai citas personas, kuru tas nosaka, vārdā;

[31] *FATF-Egmont Group Report: Concealment of Beneficial Ownership*, 2018. gada jūlijs, 50. punkts.

[32] Doktrīnā ir runa par "ārzonu iedvesmotiem trastiem" un uzsvērta trastu neatbilstoša izmantošana nodokļu apiešanai un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai. Skat. arī Samet, I., "On trust, hypocrisy and conscience", *The Cambridge Law Journal*, 83. sēj., Nr. 1, 2024, 158.–183. lpp.; Dagan, H., un Samet, I., "What's Wrong with Massively Discretionary Trusts", *Law Quarterly Review*, 138. sēj., 2022, 624. lpp.; un Smith, L., "Massively Discretionary Trusts", *Trusts & Trustees*, 25. sēj., 2019, 397. lpp.

[33] Pat juristi dažās ārzonu jurisdikcijās reklamē šādas priekšrocības, kā to var konstatēt, piemēram, dokumentā "Best Offshore Trust Jurisdiction – a Comparison", kas pieejams tīmekļvietnē: https://www.offshorecorporation.com/trust/.

[34] Saskaņā ar *Multilatérale Repo Task Force*, "Global Advisory on Russian Sanctions evasion", 2023. gada 9. marts, 3. lpp., pieejams tīmekļvietnē: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-03/230309-repo-global-advisory_en.pdf, "*specifically, REPO members have discovered trust arrangements that may have been designed to thwart sanctions enforcement. These arrangements may indicate that everyone involved in the trust –including law firms, grantors (also defined as protectors), trustees, settlors, and beneficiaries – may be involved in sanctions evasion. In some instances, sanctioned Russians individuals and entities and their proxies may involve relatives and close associates in these legal structures and arrangements to further obfuscate their ownership or relation to the assets. It is not uncommon for these legal entities and arrangements to be located in jurisdictions that are tax or corporate formation havens, which may afford a degree of secrecy to Russian elites and their proxies*".

[35] Lieta *Ismailova*/Padome (T-234/22, EU:T:2024:287), 136.–153. punkts. Šis spriedums pārsūdzēts lietā C-506/24 P, kura šobrīd tiek izskatīta.

[36] Šo tiesību normu atjauninātā redakcija pieejama tīmekļvietnē: https://www.bermudalaws.bm/search/*/SPContentType:%C7 %82 %C7 %82436f6e736f6c696461746564204c6177.

– pārvaldniekam ir pilnvaras un pienākums pārvaldīt trasta aktīvus un rīkoties ar tiem labuma guvēju interesēs saskaņā ar trasta dibināšanas aktu, ievērojot likumā noteiktos pienākumus.

49. Minētā akta 2. iedaļas 3. apakšiedaļa, kas pievienota saskaņā ar 2014. gadā izdarītajiem grozījumiem, paredz iespēju dibinātājam būt gan trasta labuma guvējam, gan pārvaldniekam [37]. Neviens no šiem diviem apstākļiem neizraisa trasta spēkā neesamību, kā arī neliedz trastam radīt sekas atbilstoši tā noteikumiem vai veicināt trasta aktīvu iekļaušanu trasta dibinātāja mantā (2.A iedaļas 1. apakšiedaļa).

50. Tādējādi Bermudu salu tiesības nodrošina trastiem ievērojamu elastīgumu un būtiski sekmē dibinātāju interešu īstenošanu un aizsardzību.

C. Pirmais prejudiciālais jautājums

1. Ievada precizējums

51. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai var piemērot iesaldēšanas pasākumu attiecībā uz saimnieciskajiem resursiem un aktīviem, kurus trastā nodevis trasta dibinātājs (kas iekļauts Regulas Nr. 269/2014 I pielikuma sarakstā), kas "jāuzskata par subjektu, kura īpašumā ir aktīvs vai resursi".

52. Itālijas iestādes apgalvo, ka dibinātājs ir mātesuzņēmuma faktiskais īpašnieks un ka viņš joprojām īsteno kontroli pār to. Prasītāju sabiedrību advokāti nepiekrīt šim vērtējumam [38].

53. Iesniedzējtiesai jānoskaidro, vai dibinātājs, ciktāl šim faktam ir būtiska nozīme strīdā, ir ieguldījis trastā aktīvus, kas pieder mātesuzņēmumam (ar juridisko adresi Bermudu salās), kuram savukārt pieder sabiedrības, kuru aktīvi un saimnieciskie resursi ir iesaldēti.

54. Atbildot uz prejudiciālo jautājumu, Tiesa var balstīties tikai uz šo apstākli (mātesuzņēmuma aktīvu ieguldīšana trastā). To nosaka vismaz divi faktori:

– pirmkārt, sabiedrības, kas darbojās Itālijā laikposmā no 2013. gada 17. aprīļa līdz 2017. gada 7. jūnijam, atzina, ka to faktiskais īpašnieks ir trasta dibinātājs.

– Otrkārt, iesniedzējtiesa apstiprina, ka Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā minētā fiziskā persona (dibinātājs) izveidojusi trastu, kurā ieguldījusi mātesuzņēmumu, kas kontrolē prasītājas sabiedrības. Tādējādi iesniedzējtiesa apgalvo, ka šī persona ir ieguldījusi trastā attiecīgos saimnieciskos resursus un aktīvus. Ņemot vērā šo pieņēmumu, tā vēlas noskaidrot, vai dibinātājam ir īpašumtiesības uz šiem aktīviem un resursiem (pirmais prejudiciālais jautājums) [39].

[37] Minētā akta 2. iedaļas 3. apakšiedaļa, kurā grozījumi izdarīti ar 2014:22 s. 2, ir spēkā no 2014. gada 16. jūlija: "*The reservation or grant by the settlor of certain rights and powers, and the fact that the trustee may himself have rights as a beneficiary, are not necessarily inconsistent with the existence of a trust.*"

[38] Saskaņā ar prasītāju sabiedrību advokātu teikto mātesuzņēmums pieder sabiedrībai T – saskaņā ar Šveices tiesībām dibinātai trasta sabiedrībai – ar juridisko adresi Šveicē, kas šobrīd ir arī trasta pārvaldnieks.

[39] Skat. it īpaši iesniedzējtiesas nolēmumu (anonimizētā itāļu valodas oriģināla 8. lpp.): "iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai var būt uzskatāms, ka [trastā] nodotie aktīvi, resursi un tiesiskās attiecības katrā ziņā ir dibinātāja "īpašumā", lai gan viņš nav nodoto aktīvu lietotājs vai pārvaldītājs, vai galīgais labuma guvējs, vai arī ir tāda subjekta "īpašumā", kas ir saistīts ar dibinātāju, vai, visbeidzot, ir tādi, kuri ir šī dibinātāja "pārziņā", kā rezultātā gadījumā, ja norādītais (vai sarakstā iekļautais) dibinātājs nodod aktīvus trastā, var tikt piemēroti [Regulas Nr. 269/2014] 2. panta 1. punktā paredzētie iesaldēšanas pasākumi".

2. Atbilde uz jautājumu

55. Ņemot vērā šīs domstarpības, jāizskata arguments, ko Vācijas valdība izvirzīja tiesas sēdē un par kuru savu viedokli pauda arī pārējie lietas dalībnieki un personas, kas iestājušās lietā.

56. Vācijas valdība uzskata, ka ierobežojošus pasākumus attiecībā uz sabiedrībām, kuras kontrolē trasta dibinātājs, var piemērot tikai tad, ja šīs sabiedrības tieši norādītas Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā iekļautajā personu, vienību un struktūru sarakstā. Šī apgalvojuma pamatojumam tā izvirza argumentus, kas līdzīgi tiem, kurus pieņēma Vispārējā tiesa spriedumā *Melli Bank* /Padome [40] un kurus, manuprāt, Tiesa vēlāk nav apstiprinājusi [41].

57. Vācijas valdības arguments, iespējams, varētu tikt pieņemts attiecībā uz sabiedrībām, kurās personām, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, nepieder vairākuma kapitāldaļas (kuras tās kontrolē tikai daļēji). Savukārt to nevar pieņemt gadījumos, kad ierobežojošie pasākumi jāpiemēro sabiedrībām, kas pilnībā pieder Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā minētajai personai vai ir tās pārziņā.

58. Attiecībā uz sabiedrībām, kas pilnībā pieder Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā minētajai fiziskajai personai (vai ir tās pārziņā), uzskatu, ka Regulas Nr. 269/2014 2. panta piemērošanas vajadzībām minētajā sarakstā nav jāiekļauj visu šo sabiedrību nosaukumi. To iekļaušana sarakstā ārkārtīgi apgrūtinātu Savienības likumdevēja darbu un mazinātu ierobežojošo pasākumu īstenošanas ātrumu un pārsteiguma efektu [42].

59. Manuprāt, pietiek ar to, ka viss sabiedrības kapitāls pieder Regulas Nr. 269/2014 I pielikuma sarakstā minētajai fiziskajai personai (vai ir tās pārziņā), lai šie aktīvi bez papildu nosacījumiem tiktu iekļauti *visu* to fiziskās personas līdzekļu un saimniecisko resursu kategorijā, kurus var iesaldēt [43].

60. Tiesību norma, kurai ir izšķiroša nozīme, atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ir Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkts: "iesaldē visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir jebkuru I pielikumā uzskaitītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru, vai ar tām saistītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā".

61. Šai tiesību normai ir ļoti plašs tvērums joma gan no objektīvā (aktīvi un resursi, kurus var iesaldēt), gan no subjektīvā (fiziskas vai juridiskas personas, kuru saistība ar šiem aktīviem izpaužas kā to atrašanās īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā) skatpunkta. Ļoti plaša ir arī Regulas Nr. 269/2014 1. panta e) un f) punktā sniegtā "saimniecisko resursu iesaldēšanas" un "līdzekļu iesaldēšanas" definīcija.

[40] Spriedums, 2009. gada 9. jūlijs, *Melli Bank*/Padome (T-246/08 un T-332/08, EU:C:2009:266), 146. punkts.

[41] Spriedums, 2012. gada 13. marts, *Melli Bank*/Padome (C-380/09 P, EU:C:2012:137), 76. un nākamie punkti.

[42] Nepieciešamība Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā iekļaut sabiedrības, kas pilnībā pieder fiziskai personai (vai ir tās pārziņā), nozīmētu, ka tas pats noteikums būtu attiecināms arī uz citiem aktīvu veidiem, tādējādi būtu jāidentificē un jānorāda arī katrs šīs personas īpašumā vai pārziņā esošais aktīvs. Loģiski, ka šāda Regulas Nr. 269/2014 2. panta interpretācija jānoraida.

[43] Tiesas sēdē Vācijas valdība atzina, ka tādas sabiedrības aktīvu iesaldēšana, kura nav iekļauta Regulas Nr. 269/2014 I pielikuma sarakstā, ir iespējama, ja attiecīgie aktīvi ir šajā sarakstā minētās personas īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā.

62. Savienības likumdevēja mērķis, tik plaši definējot personas (pret kuru vērsts ierobežojošais pasākums) saistību ar aktīviem, ir nodrošināt *visu* šīs personas līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanu. Pasākums liegs tai gūt ekonomisku labumu (no šiem līdzekļiem un resursiem), kā arī izmantot instrumentus, kas ļauj apiet tā ietekmi [44].

63. Jānoskaidro, vai izskatāmajā lietā trasta dibinātājs, kurš nodod trastam konkrētus saimnieciskos resursus vai aktīvus, kas iepriekš viņam piederējuši, joprojām uztur ar tiem kādas no tām tiesiskajām attiecībām, kuras saskaņā ar Regulu Nr. 269/2014 nosaka šo aktīvu obligātu iesaldēšanu.

64. Loģiski, ka iesniedzējtiesai jānoskaidro, kāda tieši ir trasta dibinātāja pozīcija šajā lietā. Tā kā trastu struktūra ir ļoti neviendabīga, elastīga un mainīga, jāizvērtē katrs gadījums atsevišķi. Šādu novērtējumu neapšaubāmi sarežģī trastu nepārskatāmība un atklātības trūkums. Lai gan vērtējums jāveic iesniedzējtiesai, Tiesa var sniegt dažas noderīgas norādes.

65. Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā konkrēti juridiski jēdzieni nav definēti, bet gan tikai uzskaitīti, turklāt tajā nav atsauču ne uz citām Savienības tiesību normām, ne valstu tiesību aktiem. Tādējādi tie ir autonomi Savienības tiesību jēdzieni, kuri vienveidīgi jāinterpretē visās dalībvalstīs.

66. Lai sniegtu šo vienveidīgo interpretāciju, jāņem vērā šīs tiesību normas formulējums un konteksts, kā arī tiesiskā regulējuma, kurā ietilpst minētā tiesību norma, mērķi [45].

3. Gramatiskais kritērijs

67. Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta gramatiskā interpretācija nav acīmredzama, jo valodu versijas atšķiras [46]. Dažās valodu versijās minēti četri saistības veidi (itāļu valodā lietoti jēdzieni "*appartenenti a, posseduti, detenuti o controllati*" un franču valodā lietoti jēdzieni "*appartenant aux, possèdent*, *détiennent*, *contrôlent*"), savukārt citās versijās norādīti tikai trīs veidi (spāņu valodas versijā ir runa tikai par "*propiedad*, *tenencia* vai *control*").

68. Manuprāt, starp šīm valodu versijām nav pretrunu, bet tās papildina viena otru. Visās valodu versijās minēti vismaz trīs veidi, kā personas var būt saistītas ar līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, kuri jāiesaldē: īpašumtiesības ("*appartenant à*"; "*belonging to*"; "*appartenenti à*"); valdījums vai vienkāršs turējums ("*possèdent*", "*détiennent*"; "*owned*", "*held*"; "*posseduti*", "*detenuti*") un pārziņa ("*contrôllent*"; "*controlled*"; "*controllati*").

[44] 2021. gada 11. novembra sprieduma *Bank Sepah* (C-340/20, EU:C:2021:903) 56. punktā norādīts, ka, lai sasniegtu ierobežojošo pasākumu mērķus, ir ne tikai leģitīmi, bet arī nepieciešami jēdzienus "līdzekļu iesaldēšana" un "saimniecisko resursu iesaldēšana" interpretēt plaši, jo "ir jānovērš jebkāda iesaldēto aktīvu izmantošana, kas ļautu apiet attiecīgās regulas un izmantot sistēmas nepilnības".

[45] Spriedumi, 2025. gada 16. janvāris, VB II (Informācija par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna) (C-400/23, EU:C:2025:14), 40. punkts, un 2021. gada 30. novembris, LR Ģenerālprokuratūra (C-3/20, EU:C:2021:969), 79. punkts.

[46] Angļu ("*belonging to*, *owned*, *held*, *controlled*"), vācu ("*Eigentum*", "*Besitz*", "*gehalten*", "*kontrolliert*"), franču ("*appartenant aux*, *possèdent*, *détiennent*, *contrôlent*"), itāļu ("*appartenenti a*, *posseduti*, *detenuti*, *controllati*"), portugāļu ("*pertencentes*, *na posse ou que se encontram à disposição ou sob controlo*"), rumāņu ("*aparțin*, *se află în proprietatea ori posesia sau sunt controlate*") un holandiešu ("*toebehoren aan, eigendom, bezit, zeggenschap*") valodu versijās lietoti četri dažādi jēdzieni. Spāņu valodas versijā minēti tikai trīs jēdzieni: "*propiedad*", "*tenencia*" un "*control*". Turklāt vācu un spāņu valodu versijās nav lietots jēdziens, kas skaidri atbilst jēdzienam "*appartenenti a*", kurš atrodams angļu, portugāļu un franču valodu versijās.

69. Piederības un valdījuma jēdzieni ir savstarpēji cieši saistīti, jo paredz *tiešas* tiesiskas attiecības starp personām un to aktīviem, savukārt pārziņa var izpausties *netiešāk*. Tomēr visas šīs kategorijas vieno tas, ka tās paplašina personas iespējamo saistību ar aktīviem, pārsniedzot vienkāršu piederību, lai varētu pieņemt lēmumu par šo aktīvu iesaldēšanu [47].

4. Kontekstuālie un teleoloģiskie kritēriji

70. Nosakot, vai Regulas Nr. 269/2014 piemērošanas nolūkā trastā nodotie saimnieciskie resursi vai aktīvi joprojām ir trasta dibinātāja īpašumā vai turējumā (valdījumā), jāņem vērā šīs regulas mērķis un tās saikne ar citiem Savienības tiesību aktiem.

71. No mērķa viedokļa manis ierosinātā interpretācija atbilst Savienības pieņemto tiesību normu nolūkam noteikt ierobežojošus pasākumus pret personām, kuras saistītas ar Krievijas vadību saistībā ar agresiju pret Ukrainu [48]. Šis mērķis netiktu sasniegts, ja ar sarežģītu juridisku veidojumu starpniecību attiecīgajām personām tiktu dota iespēja apiet ierobežojošo pasākumu efektīvu piemērošanu.

72. Tādējādi teleoloģiskais interpretācijas kritērijs atbalsta Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā atspoguļoto kategoriju plašu interpretāciju, kas piemērota, lai panāktu šīs regulas I pielikumā uzskaitīto personu attiecīgo aktīvu iesaldēšanu.

73. Sistēmiskā analīze būtu jābalsta uz atziņu, ka trasti parasti ļauj nodalīt vai nošķirt *juridiskās* un *faktiskās* īpašumtiesības uz aktīviem [49]. Šo instrumentu sarežģītā struktūra un nepārskatāmība apgrūtina trastā nodoto aktīvu faktisko īpašnieku identificēšanu, un prasa papildu pūles, lai noskaidrotu šī juridiskā veidojuma ietvaros pastāvošo attiecību patieso būtību. Turklāt trasta ļaunprātīgas izmantošanas risks pieaug, ja trasts izveidots ārvalsts jurisdikcijā [50].

74. Tādēļ jāņem vērā Savienības tiesību īpašās normas par iespējamu ierobežojošo pasākumu apiešanu, izmantojot trastus vai līdzīgus juridiskus veidojumus. No sistēmiskā skatpunkta var būt noderīgas arī Savienības tiesību normas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Turpinājumā tiks analizētas gan vienas, gan otras tiesību normas.

[47] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 10. septembris, *HTTS*/Padome (C-123/18 P, EU:C:2019:694), 69. punkts: "Terminu "pieder" un "ko tas kontrolē" izmantojums Regulā Nr. 961/2010 atspoguļo vajadzību ļaut Padomei noteikt efektīvus pasākumus attiecībā uz visām personām, vienībām vai struktūrām, kas ir saistītas ar kodolieroču izplatīšanā iesaistītajām sabiedrībām. No tā izriet, ka sabiedrības piederība vai kontrole var būt tieša vai netieša. Ja šī saikne būtu jānosaka, pamatojoties vienīgi uz minēto personu tiešu piederību vai kontroli, pasākumus būtu iespējams apiet, izmantojot daudzas līgumiskas vai faktiskas kontroles iespējas, kas sniegtu sabiedrībai tikpat plašas iespējas īstenot ietekmi pār citām vienībām kā tieša sabiedrības piederība vai kontrole." Tiesa turpinājumā apgalvo (70. punkts), ka jēdziens "sabiedrība, kas pieder vai ko kontrolē" ierobežojošo pasākumu jomā nav tādas pašas piemērojamības, kā tas vispārīgi ir sabiedrību tiesībās, kad ir runa par kādas tādas sabiedrības komercatbildības noteikšanu, kurā lēmumu pieņemšanu juridiski kontrolē cita ekonomiskā vienība.

[48] Tiesas skatījumā "ar to, cik svarīgi ir apstrīdētajos aktos izvirzītie mērķi, proti, Ukrainas teritoriālās integritātes, suverenitātes un neatkarības aizsardzībai, kā arī krīzes šajā valstī noregulējuma mierīgā ceļā sekmēšanai, kas [..] iekļaujas plašākā mērķī uzturēt mieru un starptautisko drošību saskaņā ar Savienības ārējās darbības mērķiem, kuri noteikti LES 21. pantā, ir attaisnotas pat ievērojamās negatīvās sekas attiecībā uz atsevišķiem uzņēmējiem". Spriedumi, 2017. gada 28. marts, *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236), 150. punkts, un 2020. gada 17. septembris, Rosneft u.c./Padome (C-732/18 P, EU:C:2020:727), 85. punkts.

[49] Direktīvas (ES) 2015/849 3. panta 6. punkta b) apakšpunktā tieši lietots jēdziens "faktiskais īpašnieks" attiecībā uz trastā nodotajiem aktīviem.

[50] Dokuments COM(2020) 560 *final*, Komisijas 2020. gada 16. septembra ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, kurā novērtēts, vai dalībvalstis ir pienācīgi identificējušas visus trastus un līdzīgus juridiskus veidojumus, ko reglamentē to tiesību akti, un vai uz tiem attiecināti Direktīvā (ES) 2015/849 noteiktie pienākumi, 4. lpp.

a) Trasts – līdzeklis ierobežojošo pasākumu apiešanai

75. Regulas Nr. 269/2014 9. pantā aizliegts apzināti un tīši piedalīties darbībās, kuru mērķis vai sekas ir tādu līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas ierobežojošo pasākumu apiešana, kas vērsti pret šīs regulas I pielikumā minētajām fiziskajām un juridiskajām personām.

76. Kā jau norādīts iepriekš, trastus var salīdzinoši viegli izmantot, lai izvairītos no saimniecisko resursu un līdzekļu iesaldēšanas. Uz to atsaucas arī Komisija Rokasgrāmatā uzņēmējiem saistībā ar Krievijas sankciju apiešanu [51].

77. Šis apstāklis izskaidro īpašo Savienības tiesību normu pieņemšanu, kuru mērķis ir novērst trastu izmantošanu kā līdzekli, lai apietu ierobežojošo pasākumu piemērošanu:

– Lēmuma 2014/512/KĀDP [52] 1.j panta 1. un 2. punktā aizliegts reģistrēt, nodrošināt juridisko adresi, darījumdarbības vai administratīvo adresi, kā arī pārvaldības pakalpojumus *trastam vai līdzīgam juridiskam veidojumam*, kura dibinātājs vai labuma guvējs ir personas, kas ietilpst vairākās kategorijās (tostarp Krievijas valstspiederīgie, fiziskas personas, kas uzturas Krievijā, vai juridiskas personas vai vienības, kas reģistrētas Krievijā vai kuras tieši vai netieši kontrolē Krievijas pilsoņi). Tāpat ir aizliegts šādām personām ieņemt trasta pārvaldnieka vai līdzīgus amatus.

– Direktīvas (ES) 2024/1226 [53] 3. panta 1. punktā noteikti minimālie noteikumi par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem. Saskaņā ar to par noziedzīgu nodarījumu uzskatāma Savienības ierobežojoša pasākuma apiešana [54], izmantojot, nododot trešai pusei vai citādi atbrīvojoties no tādiem līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem nolūkā tos paslēpt, kuri ir norādītās personas, vienības vai struktūras tiešā vai netiešā īpašumā, turējumā vai kontrolē un kuri ir jāiesaldē saskaņā ar Savienības ierobežojošo pasākumu. Manuprāt, šāds noziedzīgā nodarījuma veids izstrādāts, tostarp, lai vērstos pret trastu un ar tiem saistītu juridisku veidojumu izmantošanu ar mērķi apiet ierobežojošos pasākumus.

b) Noteikumi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu

78. Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta sistemātisku un teleoloģisku interpretāciju attiecībā uz trastiem atvieglo Savienības tiesību normas, kuru mērķis ir novērst finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai, lai gan tās pieņemtas ārpus ierobežojošo pasākumu tiešās piemērošanas jomas.

[51] Eiropas Komisija, *Guidance for EU operators: Implementing enhanced due diligence to shield against Russia sanctions circumvention*, 2023. gada 7. septembris, 9. lpp. Par skaidru apiešanas pazīmi ("*red flag*") uzskatāma "*complex corporate or trust structures linked to countries friendly to Russia or whose complexity is not justified by the business profile of the customer. Use of trust arrangements or complex corporate structures involving offshore companies*". Dokuments pieejams tīmekļvietnē: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-12/guidance-eu-operators-russia-sanctions-circumvention_en.pdf.

[52] Padomes Lēmums (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 229,13. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2022/884 (2022. gada 3. jūnijs) (OV 2022, L 153,128. lpp.).

[53] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2024. gada 24. aprīlis) par noziedzīgu nodarījumu un sodu noteikšanu attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2018/1673 (OV L, 2024/1226). Termiņš tās transponēšanai valsts tiesību aktos beidzās 2025. gada 20. maijs.

[54] Tās 15. apsvērumā noteikts: "Arvien biežāk sastopams rīcības piemērs Savienības ierobežojošo pasākumu apiešanai ir norādīto personu, vienību un struktūru prakse izmantot, nodot trešai pusei vai citādi atbrīvoties no līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, kas tieši vai netieši ir minēto norādīto personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, lai minētos līdzekļus vai saimnieciskos resursus paslēptu. [..] Tāpēc minētajai rīcībai Savienības ierobežojošo pasākumu apiešanai saskaņā ar šo direktīvu vajadzētu būt noziedzīgam nodarījumam."

79. Tas ir tāpēc, ka ierobežojošos pasākumus var apiet, izmantojot tās pašas Direktīvā 2015/849 minētās juridiskās metodes, shēmas un līdzekļus. Tās mērķis ir nepieļaut, ka nelikumīgas naudas plūsmas var kaitēt finanšu sektora integritātei, stabilitātei un reputācijai, kā arī apdraudēt Savienības iekšējo tirgu un starptautisko attīstību [55].

80. Viens no Direktīvā 2015/849 [56] lietotajiem pamatjēdzieniem ir aktīvu "faktiskais īpašnieks". Saskaņā ar 3. panta 6. punkta b) apakšpunktu [57] trastu gadījumā piecas personu kategorijas ir klasificējamas kā "faktiskie īpašnieki", tostarp, pirmkārt, trasta dibinātājs vai dibinātāji. Saskaņā ar šīs direktīvas, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2019/2177, 31. panta 1. punktu šis pienākums attiecas arī uz juridiskiem veidojumiem, kuru struktūra vai funkcijas ir līdzīgas trastiem.

81. Taisnība, ka Direktīvas 2015/849 3. pantā minētās definīcijas iekļautas šīs direktīvas piemērošanas vajadzībām un ka to mērķis ir tikai cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Tomēr no Savienības tiesību sistēmiskā skatpunkta trasta dibinātāja kā aktīvu "faktiskā īpašnieka" identificēšana" [58] var palīdzēt interpretēt līdzīgus jēdzienus tiesību aktos, kuru mērķis ir apkarot citu rīcību, kas ir tikpat prettiesiska kā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, proti, materiāla vai finansiāla atbalsta aktīva sniegšana Krievijas politiķiem, kuri ir atbildīgi par Krimas aneksiju vai agresiju pret Ukrainu [59].

c) Starpsecinājums

82. Kopumā Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija, ņemot vērā citas tiesību normas par šādiem ierobežojošiem pasākumiem un vispārīgākus noteikumus par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, ļauj secināt, ka trasta dibinātājs principā var nonākt šajā tiesību normā minētajās tiesiskajās situācijās.

83. Pamatojoties uz šo premisu, būs jāizvērtē katra trasta un tajā iesaistīto personu faktiskie apstākļi, lai noteiktu, vai trasts ticis izmantots kā līdzeklis ierobežojošo pasākumu apiešanai. Jānorāda, ka šis izvērtējums jāveic valsts tiesai, kurai Tiesa var sniegt norādījumus, kurus ierosināšu turpinājumā.

5. Dibinātāja saistība ar trastā nodotajiem saimnieciskajiem resursiem

84. Iesniedzējtiesai jāizvērtē saistība starp trasta dibinātāju un trastā nodotajiem aktīviem un jānoskaidro, vai šo veidojum bija iespējams izmantot, lai apietu Regulā Nr. 269/2014 noteiktos ierobežojošos pasākumus.

85. Pamatlieta attiecas uz klasisku starptautisko privāttiesību gadījumu, proti, pamatojoties uz 1985. gada Hāgas konvenciju, Itālijā tika atzīts saskaņā ar Bermudu salu tiesībām dibināts trasts.

[55] Spriedumi, 2024. gada 18. aprīlis, Citadeles nekustamie īpašumi (C-22/23, EU:C:2024:327, 32. punkts), un 2022. gada 17. novembris, *Rodl & Partner* (C-562/20, EU:C:2022:883, 34. punkts).

[56] Direktīva 2015/849 tiks piemērota līdz 2027. gada 10. jūlijam, savukārt no šī datuma tā tiks aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1624 (2024. gada 31. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai (OV L, 2024/1624), un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2024/1640 (2024. gada 31. maijs) par mehānismiem, kas dalībvalstīm jāievieš, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar kuru groza Direktīvu (ES) 2019/1937 un groza un atceļ Direktīvu (ES) 2015/849 (OV L, 2024/1640). Šajos tiesību aktos saglabāta tāda pati plašā pieeja trasta faktiskā īpašnieka noteikšanai. Proti, Regulas Nr. 2024/1624 58. panta 1. punkta saturs gandrīz pilnībā atbilst Direktīvas 2015/849 3. panta 6. punkta b) apakšpunktam.

[57] Tā formulējumu skat. šo secinājumu11. punktā.

[58] Jāatgādina, ka prasītājas sabiedrības informēja banku, ar kuru tās sadarbojās, ka to faktiskais īpašnieks bija trasta dibinātājs.

[59] Šajā ziņā skat. iekļaušanas pamatus Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā, kas izklāstīti Lēmumā (KĀDP) 2022/337.

86. Trastam piemērojami Bermudu salu tiesību akti, un šo apstākli lietas dalībnieki neapstrīd. Hāgas 1985. gada Konvencijas 6. pantā noteikts, ka "trastam piemērojams dibinātāja izvēlētais likums", un 8. pantā ir noteikts, ka minētais likums "reglamentē trasta spēkā esamību, tā interpretāciju un sekām, kā arī tā pārvaldību".

87. Tādēļ jāņem vērā 1985. gada Hāgas konvencijā paredzētie nosacījumi trastu atzīšanai, it īpaši tās 2. un 11. pantā noteiktie. Pēdējā minētā tiesību norma uzliek Itālijai pienākumu atzīt virkni trasta seku, ciktāl tās paredzētas Bermudu salu tiesību aktos.

88. Manuprāt, Itālijas tiesībās un Itālijas judikatūrā trasta jomā, uz ko iesniedzējtiesa atsaucas savā nolēmumā, nevar neņemt vērā, ka šajā gadījumā trastam piemērojamas Bermudu salu materiālās tiesību normas. Tādējādi dibinātāja saistība ar trasta aktīviem jāvērtē kā faktu jautājums.

89. Saskaņā ar 1989. gada *Trust (Special Provision) Act* 2. iedaļas 2. apakšiedaļu trastam Bermudu salās piemīt šādam veidojumam raksturīgās iezīmes. Tomēr Bermudu salu tiesību akti ir ļoti elastīgi un labvēlīgi trasta dibinātājam, piešķirot viņam virkni prerogatīvu, kas, manuprāt, ļauj viņam saglabāt trastā nodoto aktīvu "faktiskā īpašnieka" statusu.

90. Vērtējot prerogatīvas, kas neliedz trasta izveidi[60] un ir atzītas Bermudu salu tiesību aktos[61], iesniedzējtiesa var ņemt vērā (un pārbaudīt, vai tās īstenojis trasta dibinātājs) šādas prerogatīvas:

– Dibinātājam ir tiesības pilnībā vai daļēji atsaukt trastu. Šādā gadījumā aktīvi tiek atkal iekļauti dibinātāja īpašumā[62]. Kā apgalvo Itālijas valdība, šī tiesību norma apliecina, ka dibinātājs ir trasta aktīvu "faktiskais īpašnieks".

– Dibinātājs saglabā pilnvaras dot saistošus norādījumus attiecībā uz trasta aktīvu iegādi, turēšanu, pārdošanu vai citiem darījumiem ar šiem aktīviem, tostarp attiecībā uz to ieguldīšanu vai atkārtotu ieguldīšanu, kā arī īstenot jebkādas ar šiem aktīviem saistītas pilnvaras vai tiesības.

– Dibinātājam ir iespēja iecelt, pievienot, atcelt vai aizstāt jebkuru trasta pārvaldnieku vai pārraudzītāju.

– Dibinātājam ir tiesības pievienot, atcelt vai izslēgt labuma guvēju vai labuma guvēju kategoriju, kā arī viņš pats var kļūt par trasta labuma guvēju.

91. Visas šīs iezīmes liecina, ka saskaņā ar Bermudu salu trastu tiesībām izveidotā trasta dibinātājam ar trastā ieguldītajiem saimnieciskajiem resursiem un aktīviem var būt tāda saistība, kas var padarīt viņu par šo aktīvu "faktisko īpašnieku". Šāda saistība ietilpst Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta piemērošanas jomā, lai šiem aktīviem un resursiem varētu piemērot iesaldēšanas pasākumu.

[60] 1989. gada *Trust (Special Provision) Act* 2. iedaļas 3. apakšiedaļa, kurā grozījumi izdarīti 2014. gadā, spēkā kopš 2014. gada 16. jūlija: "*The reservation or grant by the settlor of certain rights and powers, and the fact that the trustee may himself have rights as a beneficiary, are not necessarily inconsistent with the existence of a trust*".

[61] Trasta dibinātāja prerogatīvas 1989. gada *Trust (Special Provision) Act* 2.A iedaļas 2. apakšiedaļā minētas kā "*reserved powers*".

[62] Iesniedzējtiesai būs jālemj, vai gadījumā, ja trasts izveidots kā neatsaucams, tomēr ir iespēja atsaukties uz šo tiesību normu, piemēram, tad, ja nav sasniegti dibināšanas akta mērķi.

92. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ierosinu atbildēt šādi: nekas neliedz, ka atbilstoši konkrētajiem dibināšanas akta noteikumiem vai tā grozījumiem un konkrētajam trastam piemērojamajiem tiesību aktiem tajā ieguldītie līdzekļi un saimnieciskie resursi joprojām tiek uzskatīti par tādiem, kas ir trasta dibinātāja īpašumā vai valdījumā Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta izpratnē.

D. Otrais prejudiciālais jautājums

93. Tā kā manis piedāvātā atbilde uz iesniedzējtiesas pirmo jautājumu ir apstiprinoša, otrais prejudiciālais jautājums, kas uzdots gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu noliedzoša, nav jāizskata. Tomēr izskatīšu to pakārtoti.

94. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkts piemērojams arī tādā gadījumā, ja trastā nodotie aktīvi pieder nevis trasta dibinātājam, bet citai ar viņu (dibinātāju) "saistītai" personai.

95. Iesniedzējtiesas ieskatā vārdkopu "*saistītās fiziskās personas*" var attiecināt uz "tādām situācijām kā šajā lietā aplūkotā, kad aktīvi, lai gan nomināli nav attiecināmi uz [Regulas Nr. 269/2014] I pielikumā norādīto personu, tomēr tiem joprojām ir būtiska saistība ar šo personu – vismaz līdz brīdim, kad tie tiek nodoti labuma guvējiem".

96. Iesniedzējtiesa piebilst, ka "trasta gadījumā saistītā persona acīmredzami būtu trasta pārvaldnieks, kurš pārvalda ieguldītos aktīvus dibinātāja interesēs. Dibināšanas aktā ietvertās programmas turpmāka spēkā esamība nemaina to, ka šādu programmu ir iecerējis dibinātājs, lai īstenotu savas intereses, un ka trasta pārvaldniekus – vai jebkurā gadījumā personas, kas norādītas dibināšanas aktā – ir izraudzījis dibinātājs".

97. No šiem apsvērumiem izriet, ka iesniedzējtiesas skatījumā starp trasta dibinātāju un pārvaldnieku var pastāvēt būtiska juridiska saistība, kas ļauj viņus kvalificēt kā savstarpēji saistītas personas Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta izpratnē.

98. Lai arī "saistības" kritērijs tiek bieži izmantots Padomes tiesību aktos par ierobežojošiem pasākumiem, tas nav definēts un tā nozīme ir atkarīga no dažādiem apstākļiem un konteksta. To var saprast kā atsauci uz fiziskām vai juridiskām personām, kuras vispārīgi vieno kopīgas intereses, un nav nepieciešams, ka tās kopīgi veic saimniecisko darbību. Parasti šis jēdziens nozīmē tādu saikni, kas pārsniedz ģimenes attiecības [63].

99. Tomēr, kā uzsver Komisija un vairākas valdības, kas iestājušās lietā, Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā, atsaucoties uz "saistītām fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām", noteikts, ka tām jābūt "uzskaitītām I pielikumā".

[63] Tiesa, aplūkojot ierobežojošus pasākumus, kas noteikti attiecībā uz Birmu, uzskatīja, ka fiziskai personai nevar piemērot ierobežojošus pasākumus tikai tādēļ, ka viņu vieno ģimeniskas saiknes ar personām, kurām pašām piemēro šādus pasākumus, neatkarīgi no tās personiskās rīcības (spriedums, 2012. gada 13. marts, *Tay Za*/Padome, C-376/10 P, EU:C:2012:138, 66. punkts). Ģenerāladvokāte L. Medina secinājumos lietā *Timchenko*/Padome (C-703/23 P, EU:C:2025:273) 48. punktā norādīja, ka, lai tās kvalificētu kā "saistītas personas" Lēmuma 2014/145 (ar grozījumiem) 1. panta 1. punkta beigu daļas izpratnē, šajā pantā minētajām fiziskajām personām "jābūt saistītām ar saikni, kas pārsniedz vienkāršas ģimenes attiecības" tādā ziņā, ka, ja šāda saikne saista divas personas, jāpierāda "kopīgu interešu savstarpējas saistības objektīva pastāvēšana". Šajos gadījumos saistīto personu vārdi bija iekļauti attiecīgo regulu sarakstos.

100. Tāpēc personas iekļaušana Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā ir obligāts priekšnoteikums, lai varētu piemērot ar fizisku vai juridisku personu "saistītas" personas līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas pasākumu [64].

101. Tomēr rodas jautājums, vai prasība iekļaut I pielikumā arī saistītās personas ir saderīga ar mērķiem, kas pamato Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā paredzēto ierobežojošo pasākumu piemērošanas jomas paplašināšanu personām.

102. No šāda skatpunkta ir saprotama Itālijas valdības ierosinātā interpretācija: personas iekļaušana Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā neapšaubāmi ļauj automātiski piemērot ierobežojošos pasākumus, tomēr tos var piemērot arī tad, ja minētā persona nav iekļauta šajā pielikumā, ar nosacījumu, ka ir iespējams pierādīt tās saistību ar minētajā pielikumā iekļauto personu.

103. Lai arī šāda interpretācija var šķist pievilcīga, *de lege lata* normas formulējums to nepieļauj: saistības saikni var piemērot tikai tad, ja attiecīgā saistītā persona vai vienība ir skaidri iekļauta Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā.

104. Attiecīgajā trastā, kā norāda iesniedzējtiesa, pastāv *saistība* starp trasta dibinātāju un trasta pārvaldnieku, taču pārvaldnieks nav iekļauts Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā.

105. Ja šāda tieša iekļaušana nav notikusi, ciešā saikne starp dibinātāju un pārvaldnieku vai pārraudzītāju jāvērtē, ņemot vērā īpašumtiesību vai valdījuma jēdzienus, kas aplūkoti atbildē uz pirmo prejudiciālo jautājumu, vai kontroles jēdzienu, kas tiks analizēts, atbildot uz trešo jautājumu.

106. Tāpēc uzskatu, ka iesaldēšanas pasākumu var noteikt attiecībā uz trastā nodotajiem līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, ja "saistītā" persona iekļauta Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā.

E. Trešais prejudiciālais jautājums

107. Tāpat pakārtoti, proti, gadījumā, ja atbildes uz pirmo un otro jautājumu būtu noliedzošas, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkts ir piemērojams tiktāl, ciktāl dibinātājs kontrolē aktīvus vai resursus, ko viņš ieguldījis trastā.

108. Tā kā uz pirmo jautājumu ierosinu sniegt apstiprinošu atbildi, uz trešo jautājumu nav jāatbild. Tomēr es to izskatīšu gadījumam, ja Tiesas nostāja attiecībā uz sākotnējo jautājumu būtu atšķirīga.

109. Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā iekļautais jēdziens "kontrole" pār līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem papildina tos pašus kritērijus, kas attiecas uz šo aktīvu vai resursu atrašanos īpašumā un valdījumā. To iekļaušana atbilst Savienības likumdevēja nodomam *aptvert visus* iespējamos *situāciju veidus* un tādējādi novērst ierobežojošo pasākumu apiešanas iespējas.

[64] Skat. Eiropas Komisija, "Konsolidētie bieži uzdotie jautājumi par Padomes Regulas Nr. 833/2014 un Padomes Regulas Nr. 269/2014 ieviešanu", kas izdoti 2024. gada 14. maijā, 22. lpp., "*strictly speaking, only the persons and entities who/which appear under the colonn "Name" in Annex I to Council Regulation (EU) No. 269/2014 are directly subject to an asset freeze and a prohibition to make funds and economic resources available to them or their. However, these restrictions can affect transactions with natural or legal persons, entities or bodies associated with them, some of which happen to be mentioned in the "Identifying information" and/or "reasons" columns of Annex I to Council Regulation (EU) No. 269/2014*".

110. Aktīvu kontroles kritērijs ļauj novērst tādu juridisku veidojumu un mehānismu izmantošanu, kuru ietvaros īpašnieks nodod trešām personām īpašumā [saimnieciskos] resursus vai aktīvus, bet turpina pieņemt lēmumus par to izmantošanu un galamērķi. Turklāt tas ir īpaši piemērots tam, lai nepieļautu ārvalstu jurisdikcijās reģistrētu trastu izmantošanu Savienības ierobežojošo pasākumu apiešanai.

111. Komisija un Padome ir sniegušas dalībvalstu kompetentajām iestādēm skaidrojošas vadlīnijas par ierobežojošu iesaldēšanas pasākumu piemērošanu. Komisija īpaši ir norādījusi virkni faktoru vai kritēriju [65], kas jāņem vērā, izvērtējot, vai vienība atrodas citas personas vai vienības īpašumā, proti, vai pēdējās minētās var būtiski ietekmēt un ietekmē pirmās minētās personas vai vienības rīcību [66].

112. Tagad aplūkošu dažus, manuprāt, būtiskus kritērijus. Ne vienmēr tos iespējams piemērot trastiem, tomēr daži no tiem var būt noderīgi, lai noskaidrotu, vai trasta dibinātājs saglabā kontroli pār līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem, ko viņš ieguldījis trastā. Arī šajā gadījumā iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai tas tā ir izskatāmajā lietā.

113. Pirmais no šiem kritērijiem ir juridiskās personas vai kontrolētās vienības "pilnvaras iecelt vai atlaist pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu". Dibinātājs atkarībā no trasta struktūras kontrolē tajā iesaistītās personas: viņš ieceļ un var nomainīt trasta pārvaldnieku, tāpat viņš var iecelt un nomainīt pārraudzītāju. Citiem vārdiem sakot, dibinātāja "garā ēna" vai *longa manus* attiecīgā gadījumā ļauj viņam īstenot ietekmi uz trasta pārvaldniekiem, kuri savas funkcijas var turpināt pildīt tikai tad, ja tas atbilst dibinātāja gribai.

114. Tas pats attiecas uz kritēriju "ietekme uz uzņēmējdarbības stratēģiju, darbības politiku, uzņēmējdarbības plāniem, ieguldījumiem, jaudu, finanšu resursiem, cilvēkresursiem un juridiskajiem jautājumiem". Dibinātājs var iepriekš paredzēt šos nosacījumus dibināšanas aktā, un pārvaldniekam tie ir saistoši, veicot trasta aktīvu pārvaldību un apsaimniekošanu. Turklāt dibinātājs parasti ieceļ pārvaldnieku, kuram pilnībā uzticas, tāpēc viņam nekas neliedz sniegt norādījumus par trasta pārvaldību, tos nepubliskojot. Dibinātājs arī dibināšanas aktā var paredzēt pienākumu regulāri informēt viņu par trasta pārvaldību.

115. Kā jau tika norādīts, Bermudu salu tiesību akti piešķir trasta dibinātājam plašas pilnvaras – viņš var pārvaldīt trastu kopā ar pārvaldnieku un nomainīt personu vai sabiedrību, ko pats iecēlis šīs funkcijas veikšanai. Iesniedzējtiesai jānoskaidro, vai izskatāmajā lietā pastāv apstākļi, kas liecina par to, ka trasta dibinātājs īsteno kontroli pār trasta aktīvu pārvaldību.

116. Par papildu (un netiešu) pierādījumu dibinātāja īstenotajai kontrolei var uzskatīt to, ka trasta saimnieciskie resursi un aktīvi tiek izmantoti darbībām, kas *de facto* galvenokārt vai pilnībā sniedz labumu pašam dibinātājam [67].

[65] Eiropas Komisija, Atzinums par Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 2. panta 2. punktu, dokuments C(2021) 4223 *final*, 2021. gada 8. jūnijs. Šie faktori kopumā atbilst Eiropas Savienības Padomes minētajiem, [skat.] *Ierobežojoši pasākumi (sankcijas) – atjaunināta ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu*, 2022. gada 27. jūnijs, 62. punkts, dokuments pieejams tīmekļvietnē: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10572-2022-INIT/lv/pdf.

[66] Attiecībā uz ierobežojošo pasākumu piemērošanu Irānai 2019. gada 10. septembra sprieduma *HTTS*/Padome (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 75. punktā norādīts, ka sabiedrību var kvalificēt kā "citai vienībai piederošu vai tās kontrolē esošu sabiedrību", ja minētā vienība var ietekmēt attiecīgās sabiedrības lēmumus, pat ja starp abām šīm ekonomiskajām vienībām nepastāv nekāda juridiska, ar īpašumtiesībām vai dalību pamatkapitālā saistīta saikne.

[67] Ja trastā tiek ieguldīta sabiedrība, kuras mērķis ir greznas savrupmājas īpašumtiesības, un šī savrupmāja tiek izīrēta tikai dibinātājam, tas ir būtisks pierādījums viņa īstenotajai kontrolei pār šo sabiedrību un savrupmāju.

117. Kontrole izpaužas arī kā trasta dibinātāja iespēja ieviest papildu uzraudzības mehānismus. It īpaši viņš var iecelt trasta pārraudzītāju, kurš nodrošina līdzekļu un resursu pareizu pārvaldību. Noteikums par trasta atsaukšanu gadījumā, ja nav sasniegti dibināšanas akta mērķi, piešķir dibinātājam galējo kontroli.

118. Kopumā Bermudu salu tiesību akti, īpaši pēc 2014. gadā izdarītajiem grozījumiem 1989. gada *Trusts (Special Provisions) Act*, piešķir trasta dibinātājam ievērojamas prerogatīvas, ļaujot viņam saglabāt būtiskas pilnvaras, lai kontrolētu trastu.

119. Jāpiebilst, kā to ierosina iesniedzējtiesa [68], ka, lai gan izskatāmajā lietā aplūkotajā trastā kopš tā dibināšanas notikušas izmaiņas, tostarp ar mērķi ierobežot dibinātāja pilnvaras, šīs izmaiņas, šķiet, ir atkarīgas no dibinātāja gribas un tādējādi atkal apliecina viņa kontroles pilnvaras. Šādas izmaiņas nevis mazinātu, bet gan tikai apstiprinātu dibinātāja spēju tieši vai netieši pārraudzīt trastā ieguldītos līdzekļus, jo pārvaldnieki vai pārraudzītāji tiek nomainīti ar personām, kurām viņš uzticas.

120. Tādējādi nav nekādu šķēršļu, lai dibinātājs Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta izpratnē saglabātu kontroli pār trastā ieguldītajiem līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem, īstenojot būtisku ietekmi uz tiem [69]. Vai šajā gadījumā tā ir noticis, jāpārbauda iesniedzējtiesai.

V. Secinājumi

121. Saskaņā ar izklāstīto ierosinu *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) atbildēt šādi:

Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība, kas grozīta ar Padomes Regulu (ES) Nr. 476/2014 (2014. gada 12. maijs) un īstenota ar Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2022/336 (2022. gada28. februāris), 2. panta 1. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

nekas neliedz, ka atbilstoši konkrētajiem dibināšanas akta noteikumiem vai tā grozījumiem un konkrētajam trastam piemērojamajiem tiesību aktiem tajā ieguldītie līdzekļi un saimnieciskie resursi joprojām tiek uzskatīti par tādiem, kas ir trasta dibinātāja īpašumā vai valdījumā Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punkta izpratnē.

[68] Iesniedzējtiesas nolēmuma pēdējais punkts.

[69] Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2018. gada 31. maijs, *Ernst & Young* (C-633/16, EU:C:2018:371), 45. punkts, un 2020. gada 4. marts, *Marine Harvest*/Komisija (C-10/18 P, EU:C:2020:149), 49. punkts, saskaņā ar kuru "par kontroli uzskata tiesības, līgumus vai citus līdzekļus, kas dod iespēju izšķiroši ietekmēt uzņēmumu". Šajā ziņā ņemts vērā Padomes Regulas (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienošanās regula) (OV 2004, L 24,1. lpp.) 3. panta 2. punkts.